

“ÇOCUKLARA REHBER” DERGISİNİN KÜTÜPHANE KATALOGLARINDA GÖRÜLMİYEN 168, 169 ve 173. SAYILARININ İNCELENMESİ

Ahmet BALCI*

Geliş Tarihi: Şubat, 2017

Kabul Tarihi: Mayıs, 2017

Öz

Çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarında önemli yayın türlerinden birini de süreli yayınlar -özelde çocuk dergileri- oluşturur. Türk çocuk edebiyatı tarihi içinde ilk çocuk dergileri 19. yüzyıl ile birlikte görülmeye başlanır. Cumhuriyet öncesinde yayınlanan Osmanlı çocuk dergileri içinde en uzun ömürlü ikinci dergi *Çocuklara Rehber*'dir. Selanik'te yayınlanan derginin farklı kütüphane kataloglarında şimdiye kadar tespit edilmiş 166 sayısı görülmektedir.

Bu makalede Hakkı Tarık Us Kütüphanesi'nin yeniden kullanılmaya başlanması ile birlikte tespit edilen, derginin diğer kütüphane kataloglarında görünmeyen ve önceki çalışmalara konu olmayan 3 sayısının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. *Çocuklara Rehber* dergisinin 168, 169 ve 173. sayılarının derginin önceki yıllardaki sayılarındaki genel yayın çizgisini devam ettirdiğini söylemek mümkündür.

Anahtar Sözcükler: Çocuk dergileri, çocuk edebiyatı, Osmanlı çocuk dergileri, *Çocuklara Rehber*.

REVIEW OF 168TH, 169TH AND 173RD ISSUES OF THE PERIODICAL “ÇOCUKLARA REHBER” WHICH ARE NOT INCLUDED IN THE LIBRARY CATALOGUES

Abstract

Periodicals, particularly children's periodicals, are one of the important types of publications for children to acquire reading habit. Children's periodicals have emerged in Turkish children literature in 19th century. “Çocuklara Rehber” has been the second long-lasting periodical among other Ottoman Turkish children's periodicals in the period before the Turkish Republic. There are 166 issues of the periodical, which was published in Thessaloniki, that have been identified in the different library catalogs up to now.

The aim of the present research is to review three volumes of “Çocuklara Rehber”, which were detected with the reopening of Hakkı Tarık Us library. These volumes were not discussed in previous studies and they were not included in the catalogues of other libraries. It may be said that, in 168th, 169th and 173rd volumes “Çocuklara Rehber” maintained its publication quality of previous years.

Keywords: Children's periodicals, children literature, Ottoman children periodicals, *Çocuklara Rehber*.

* Yrd. Doç. Dr.; Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, ahmetbalci01@gmail.com.

1. Giriş

Kültür, edebiyat, Türkçe öğretimi ve okuma kültürü tarihimizin önemli alt başlıklarından biri de çocuklar için hazırlanan yayınlardır. Süreli yayımlar –özelde çocuk dergileri- çocuklara okuma ve edebiyat kültürünün kazandırılması, günceli takip etme alışkanlığı kazandırma gibi önemli işlevlere sahiptir.

Çocuk dergiciliği alanındaki ilk gelişmeler, Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere’de görülse de (Oğuzkan, 1987: 14-36) 19. yüzyıl ile birlikte Türk basın dünyasında da çocuk dergilerinin izlerini takip etmeye başlarız. 1869 yılında yayın hayatına başlayan “*Mümeyyiz*” ilk çocuk dergimiz olarak kabul edilir. Bu dönemde yayın hayatına atılmaya başlayan ve önemli bir kısmı uzun ömürlü olmayan çocuk dergilerinin bir bölümü farklı araştırmalara konu olmuştur. Yayın hayatına başlama sırasına göre *Mümeyyiz* (1869-1870, 49 sayı) (Yaşar, 2001; Bayram, 2005), *Sadâkat/Elfâl* (1875, 6+16 sayı) (Ercan, 2014), *Çocuklara Arkadaş* (1881, 12 sayı) (Erdoğan, 2009), *Çocuklara Kıraat* (1881-1882, 18 sayı) (Balcı, 2014), *Çocuklara Talim* (1887-1888, 9 sayı) (Kardaş, 2015), *Çocuklara Mahsus Gazete* (1896-1908, 626 sayı) (Yaman, 2004), *Çocuklara Rehber* (1897-1900, 173 sayı) (Balcı, 2008), *Çocuk Bahçesi* (1905, 43 sayı) (Azim, 2000; Bayat, 2002), *Mekteblilere Arkadaş* (1910, 14 sayı) (Karakoç, 2009), *Mektebli* (1913, 19 sayı) (Taşdemir, 2007), *Talebe Defteri* (1913-1918, 68 sayı) (Küçük, 2008; Şendil, 2008; Atakan, 2014; Ulus, 2014; Eker, 2015), *Çocuk Duygusu* (1913-1914, 61 sayı) (Devrim, 2005; Çallı, 2015), *Çocuk Dostu* (1914, 13 sayı) (Över, 2013), *Bizim Mecmua* (1922-1927, 74 sayı) (Yanar, 2001), *Yeni Yol* (1923-1926, 113 sayı) (Öğüt, 2006; Kaya, 2007), *Musavver Çocuk Postası* (1923, 18 sayı) (Koyuncu, 2014), *Resimli Dünya* (1924-1925, 21 sayı) (Yıldırım, 2013), *Sevimli Mecmua* (1925, 13 sayı) (Akdağ, 2012) ve *Çocuk Dünyası* (1926-1927, 30 sayı) (Bayat, 2002; Özdemir, 2008) üzerine değerlendirme çalışmaları yapılmıştır. Tek tek dergi incelemeleri dışında bu dergilerin genel tanıtımını ve özelliklerini belirlemeyi (Emiroğlu, 1992), çocuk dergilerindeki çeviri metinleri incelemeyi (Durmuş, 2007; Barutcu, 2010) ve eğitim özelliklerini açıklamayı (Şimşek, 2002; Gurbetoğlu, 2007) amaçlayan araştırmalar da bulunmaktadır.

Cumhuriyet’ten önce ve Cumhuriyet’in ilk yıllarında yayınlanan Arap harfli en uzun ömürlü dergi *Çocuklara Mahsus Gazete*’dir (1896-1908, 627 sayı). 12 yıl yayın hayatını sürdüren bu dergi istikrarlı bir yayın periyoduna sahiptir (Okay, 1999). Ancak bu dönemde yayınlanan diğer dergilerin çoğu için bu cümleyi kurmak mümkün değildir. Pek çok dergi kısa süreli yayın hayatlarıyla basın tarihi içindeki yerini almıştır.

2. *Çocuklara Rehber Dergisi*

1923 öncesinde yayınlanan çocuk dergileri içerisinde en uzun ömürlü ikinci dergi

Çocuklara Rehber'dir. Arap harfli Türkçe çocuk dergileri üzerine IRCICA, Millî Kütüphane, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Atatürk Üniversitesi Seyfeddin Özege kütüphaneleri kataloglarını tarayarak dergi isimlerini ve yayın sürelerini tespit eden Okay'ın (1999: 216-217) çalışmasında *Çocuklara Rehber* dergisi 166 sayı yayımlanmış olarak görülmektedir. Aynı kaynakta *Çocuklara Rehber* dergisi külliyyatının Ankara Millî Kütüphane'de 1956 SB 219, İstanbul Atatürk Kitaplığı'nda O.224, Atatürk Üniversitesi Seyfeddin Özege Kütüphanesi'nde 213 ve Hakkı Tarık Us Kütüphanesi'nde 78 numara ile kayıtlı olduğu ifade edilmektedir (Duman, 2000: 233). Hakkı Tarık Us Kütüphanesi koleksiyonunun kullanılmaya tekrar başlanmasıyla birlikte derginin 166 değil 173 sayılık bir yayın periyoduna sahip olduğu anlaşılmıştır.

Bu makalede *Çocuklara Rehber* dergisinin daha önce yapılan incelemede (Balcı, 2002, 2008) o dönemde Hakkı Tarık Us Kütüphanesini kullanmada yaşanan sıkıntılar sebebiyle tespit edilememiş, kataloglarda görünmeyen dördüncü yıl 14, 15 ve 19. sayılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Hakkı Tarık Us koleksiyonunun ilgisizlik sebebiyle bir süre kullanılamaması sorunu koleksiyonun 2003 yılında Kültür Bakanlığına devredilmesiyle çözülmüştür. Özellikle süreli yayın açısından zengin bir koleksiyonu barındıran bu kütüphane Beyazıt Devlet Kütüphanesine taşınmış ve bir süre sonra kullanıma sunulmuştur (Öztürk, 2012: 188-189). 2010 yılında Beyazıt Devlet Kütüphanesi ve Tokyo Üniversitesi işbirliğiyle koleksiyon dijital ortamda da incelenebilir hâle getirilmiştir (<http://www.tufts.ac.jp/common/fs/asw/tur/htu/>).

Çocuklara Rehber dergisi hakkında basın tarihi kaynaklarında isim tespitinin ötesinde ayrıntılı bilgi ve değerlendirmelere yer verilmediği görülür (Örik, 1950:4; Parlak, Tarihsiz: 508). Yüksel'in (1988/89: 50) *Çocuklara Rehber*'in yayınlanan ilk çocuk dergisi olduğu konusunda verdiği bilgi ise yanlıştır. Okay'ın (1999: 93-94) "Avrupa standartlarına yaklaşan bir dergi" olarak değerlendirdiği *Çocuklara Rehber*; başta eğitim ve güncel haberler olmak üzere, çeşitli edebî türlerde yayınladığı yazılarla döneminin önemli ve başarılı dergileri (Okay, 1998: 153-154) arasındadır.

Çocuklara Rehber, 10 Nisan 1313/1897-10 Ağustos 1316/1900¹ yılları arasında, Muallim Ahmed Midhat tarafından toplam 173 sayı yayınlanmış bir çocuk dergisidir. Dergi, ilk iki yılda 52'ser sayı, üçüncü yılda 50 sayı yayınlanmıştır. Dördüncü yılda ise tespit edilebilen 19 sayısı bulunmaktadır. Üçüncü yılında dergi ile birlikte renkli ve gravürlerle süslenmiş kapaklar da verilmiştir. Yayın yeri Selanik olan derginin künyesi ile ilgili olarak şu bilgi

¹ Ulaşılabildiğimiz 173.sayı, 10 Ağustos 1316 tarihlidir. Bu sayıda derginin yayın hayatının sonlandırıldığına dair herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Hatta tespit ettiğimiz son sayının kapak sayfasında bir sonraki sayının Sultanın cülus günü vesilesiyle cumartesi günü yayınlanacağı belirtilir: "Gelecek nüshamız rûz-ı cülûs mes'adet-i me'nûs hazret-i hilâfet-penâhî vesile-i cemilesiyle teberrûken cumâ irtesi küni neşri dilecektir." (C.IV, Nr.19, s.1).

verilmektedir:

Çocuklara Rehber 1314/ Mahall-i İdâresi Hükûmet Caddesi'nde [Ali Neş'et Kütüphânesi'dir]/ Sâhib-i İmtiyâz ve Müdürü 'Ahmed Midhat'/ Umûr-ı idâre ve tahrîriyesi için kütüphâneye müracaat olunur/ Bedel-i iştirâsı bir seneliği Selânik için 20, altı aylığı 12 sâir mahaller için bir seneliği 30, altı aylığı 17 kuruştur/ Nüshası 20 paradır/ Etfâl-i zükûr u inâsın tehzîb-i ahlâk ve tevsî'-i mâlûmâtına hâdim haftalık risâledir/ Numero 1/ Birinci Sene/ 20 Zilkade 1314/ Perşembe/ 1 Nisan 1313 (C.I, Nr.1, s.1)

Ulaşılabilen son sayı olan dördüncü yıl 19. sayıda da künye bilgilerinde küçük değişikliklerle benzer ifadelerle yer verilmiştir:

Çocuklara Rehber 1314/ Numero 19/ 28 Rebû'l-âhir sene 1318/ İdârehânesi: Selânik'de Sabri Paşa Caddesinde Çocuklara Rehber idârehânesidir/ Umûr-ı idâre ve tahrîriyesi için idârehâneye müracaat olunur./ Sâhib-i imtiyâz ve müdürü Ahmed Midhat/ Dördüncü sene/ 6 Temmuz sene 1316/ Bedel-i iştirâsı: Selânik için mecdiye 19 kuruş hesabıyla seneliği 20, altı aylığı 12 kuruştur./ Taşra için posta ücretiyle beraber seneliği 30, altı aylığı 17 kuruştur./ Nüshası 20 paradır/ Etfâl-i zükûr u inâsın tehzîb-i ahlâk ve tevsî'-i mâlûmâtına hâdim her pençşenbe günü neşrolunur risâledir (C.I,V Nr.19, s.1)

Bu yeni sayıların son sayfalarında derginin basıldığı yer bilgisi olarak “*Osmanlı-Asır Matbaası Şirketi*” ifadesine yer verilir. Son sayıda derginin İstanbul irtibat merkezine ait bilgiler ise şu şekilde duyurulur:

“Gazetemizin darsaâdette merkezi Üsküdar'da Yeni Câmi-i şerîf karşısında kitabçı Hacı Hüseyin Efendinin dükkânıdır. İstanbul kar'ilerimize bir sühulet olmak üzere bilmece hall varakaları ve gazeteye verilecek âsâr ile her husûsât için burada muharrirlerimizden Ahmed Fâik Beye müracaat idildiği takdirde kabul olunur.” (C.IV, Nr.19, s.8)

3. Yöntem

Bu makalede *Çocuklara Rehber* dergisinin kataloglarda görünmeyen dördüncü yıl 14, 15 ve 19. sayılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Amaç doğrultusunda toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. İçerik analizi ağırlıklı olarak metin analizinde kullanılan bir yöntemdir. Burada “hacimli olan nitel materyali alarak temel tutarlılıkları ve anlamları belirlemeye yönelik herhangi bir nitel veri indirgeme ve anlamlandırma çabası” (Patton, 2014: 453) vardır.

Belirlenen amaç doğrultusunda *Çocuklara Rehber* dergisinin kataloglarda görülmeyen üç sayısındaki yazıların tamamı yazı, yazar, yazı türleri ve konular açısından gruplandırılarak

incelenmiştir. Veriler daha önce yapılan incelemedeki sonuçlara uygun olarak bilgilendirme, ahlaki değerler kazandırma, eğitim ve eğlendirme işlevleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Makalenin ekler bölümünde yazıların kronolojik dizini çıkarılarak indeks hazırlanmıştır.²

4. Bulgular

4.1. Yayın İlkeleri

Yayınlanan ilk sayıdaki “Mesleğimiz” (C.I, Nr.1, s.1-2) başlıklı yazı *Çocuklara Rehber* dergisinin çocukları hem bilgilendirmeyi hem de eğlendirmeyi amaçlayan bir dergi olduğunu ilan eden cümleleri barındırır. Burada dergi sayfalarında ahlâki-fenni hikâyeler, sergüzeştler, seyahatnameler, fıkralar, bilmeceler ve okullara ait haberlere yer verileceği duyurulur. Derginin genel görünümü ve ebatları tespit edilen bu sayılarda da eskilerden farklılık göstermez. Her sayfa ortadan ayrılmış iki sütun hâlinde düzenlenmiştir. İlk sayfada, derginin künyesinin yanı sıra, mündericat ve genellikle manzumeler; son sayfada, sorular, bilmeceler ve cevapları, cevaplayanların isim listesi ve genellikle “letâif” sütunu yayınlanır. Yayın hayatı boyunca aralıklarla devam eden “şuûn-ı mekâtib”, “mütenevvîa”, “letâif” gibi örnekler devam eder.

Dergide yapılan baskı hataları “Tashîh” başlığıyla okuyucuya duyurularak düzeltilmektedir (C.IV, Nr.19, 10 Ağustos 1316).

4.2. Okurlara Yönelik Faaliyetler

Çocuklara Rehber dergisinde okurları bilgilendirmeyi, yapılacak duyuruları ve iletişimi sağlayacak bölümlere yer verildiği görülmektedir. Bir süreli yayın olarak okuyucusuyla iç içe bir yayın politikası benimseyen dergi, bu yakınlığı olabildiğince kurmaya gayret gösterir. “Mündericât”, derginin teknik bir özelliğidir. Okuyucu dergi içeriğine ilişkin ilk bilgiyi bu bölümde öğrenir. Ayrıca okur mektupları, bilmece cevapları, duyurular da benzer amaçlarla oluşturulmuş bölümlerdir.

4.2.1. “Mündericât”

“Mündericât” başlığı bu sayılarda da varlığını korumuştur. “Mündericât” kısmındaki yazılar “-” işaretiyle birbirinden ayrılmış ve yazıların sayfa numaraları belirtilmemiştir. Bu bölümde yazı puntosunun biraz daha küçüldüğü görülmektedir.

4.2.2. Okur Yazılarının Cevaplandırılması ve Duyurular

Çocuklara Rehber dergisinde, önceki sayılarda da kullanılan “muhâberât-ı aleniyye” başlığı altında okur ve yazarlarla olan haberleşme ve duyuru örneği yine bulunmaktadır (C.IV, Nr.15, s.8). Derginin yayın gününün sultanın cülûsu sebebiyle cumartesi günü yapılacağı,

² Metin içi ve kronolojik dizin oluşturulmasında ciltler romen rakamıyla I, II, III ve IV; sayılar 1,2,3... olarak “C.” ve “Nr.” kısaltmalarıyla gösterilmiştir. Örnek: C.I, Nr.1 (Birinci cilt birinci sayı)

İstanbul'daki okurların gazeteye ulaştırmak istedikleri mektup ve eserleri için irtibat adresi gibi duyuruları (C.IV, N19, s.8) dergi sayfalarında görmek mümkündür.

4.2.3. Ödüllü Bilmece ve Sorular

Önceki yıllarda hemen her sayıda görülen “Bilmece” üst başlığı incelediğimiz sayılarda da görülür. Dergide düzenli olarak şiirleri ve bilmeceleri yayınlanan Sirozlu Sa'dî'nin yine manzum bir bilmecesine (C.IV, Nr.19, s.8) yer verilmiştir. Diğer bir bilmece ise “Muharrem Sıtkı” (C.IV, Nr.14, s.8) tarafından hazırlanmıştır.

Dergide yayınlanan bilmecelerin cevapları, yine “Bilmecelerimizin Cevapları”, “Bilmecemizin Cevabı” başlıkları altında verilmiştir. Sorulara doğru cevap verenlerin isimleri “... Nüşhamızdaki Bilmeceleri Halledenler” ifadesiyle cevaplar ile birlikte yayınlanır.

4.3. Yazıların Türlere Göre Dağılımı

4.3.1. Manzûme

Dergi sayfalarında şiirleri en çok yayınlanan isim olan Sa'dî'nin bu sayılarda da “Kızcağız ile Ördekler” (C.IV, Nr.15, s.1) ve “Esb-i Vahşî ile Esb-i Ehlî” (C.IV, Nr.16, s.1-2) isimli iki manzumesi yayınlanır. Her iki manzume de “beyit” düzeniyle yazılmış manzum hikâye özelliği gösterir. Yapısı gereği şiir dilinden çok hikâye etme üslubuna yaklaşan bu metinlerde özellikle “vâlîde sınıfına” hitap ettiği belirtilen “Kızcağız ile Ördekler” manzumesinde dil daha basit ve somut bir anlatımla kullanılır:

*“Küçücük ördeklerim
Ben de sizi beklerim

Nerelere gitdiniz
Siz beni terk ettiniz

Ben sizi çok severim
Sanmayın ki döverim

Yüreğimi üzdünüz
Hangi suda yüzdünüz”* (Sa'dî, C.IV, Nr.15, s.1)

4.3.2. Roman ve Hikâye

Ahlaki bir ders vermenin temel amaç olduğu hikâyelerde bu sayılarda örneği “Genç Tâcir” (C.IV, Nr.14,15,19) başlıklı metin oluşturur. Hayri isimli bir çocuğun çalışkan ve müsriflikten kurtulmuş bir çocuk olma süreci anlatılır. Metin, incelediğimiz üç sayıda da

devamlılık göstermektedir. Konu bütünlüğü incelendiğinde elde edilemeyen dördüncü yıla ait 16, 17 ve 18. sayılarda da bulunduğu düşünülmektedir.

4.3.3. Monolog ve Hitâbet

Çocuklara Rehber dergisinde özellikle “Şuûn-ı Mekâtib” başlıklı bölümde okullarda gerçekleştirilen çeşitli etkinliklere yer verilmekte ve okulların tevzi’-i mükâfat törenlerinden bahsedilirken buradaki “söyleniş”lerden de bahsedilmektedir. Derginin ilk 165 sayısında “monolog” ve “söyleniş” başlıkları altında bu törenlerde yapılan konuşmalardan 17 metin yayınlanmıştır. Elde edilen yeni sayılarda bu nitelikte bir yazı (“Söyleniş – Kavâid”, C.IV, Nr.19) bulunmaktadır.

Önceki örneklerde olduğu gibi bu metin de kişinin karşıdakilerden cevap beklemezsizin konuşması şeklinde oluşturulmuştur. Yazı, çocuk dilini ve masumluğunu yansıtacak bir üslupla kaleme alınmıştır:

Geçen sene yine şu cemiyet-i muhtereme huzurunda imlâ dersinden yana yakıla şikâyet ettiğim zaman kendimi pek haklı buluyor, ağızdan ağıza dolaşan takdir âvâzeleri arasında hoca efendilerin de celb-i dikkat ve merhametlerine muvaffak olacağımı ümîd ediyordum. Lakin işte aradan bir sene geçtiği hâlde dıçar olduğumuz müşkilât henüz kesb-i i’tidâl etmedi. (C.IV, Nr. 19, s.4)

4.3.4. Fıkra

Derginin ilk 165 sayısında toplam 80 sayıda “Letâif” başlığı altında fıkra niteliğinde mizahi yazılar yayınlanmıştır. Derginin dördüncü yılına ait 14, 15 ve 19. sayılarında da bu başlık altında üç metin bulunmaktadır. Metinlerden sadece biri H. Şehâbî imzasıyla (C.IV, Nr.14) çıkmıştır. Diğer iki yazı imzasızdır.

Fıkra niteliğinde bu metinler önceki sayılarda olduğu gibi çoğunlukla karşılıklı konuşmalar şeklinde düzenlenmiştir. Kelime oyunları, yanlış anlamalar ve çocukların olayları kendi dünyalarına göre yorumlayış şekilleri bu metinlerin temel kurgusunu oluşturur. Bu durumu örnekleyen metinlerden biri aşağıya alınmıştır:

“Küçük Lütî derin düşüncelere dalmış... Pederi sebep-i tefekkürünü sordu:

- Peder efendi, muallimimiz o kadar kâmil olmamalı.

- Bunu neden keşf ideyorsun bakalım!

- Bakınız peder efendi. Muallim efendi kara tahta üzerine her ne yazarsa kendisi okuyamayub bize okudur.” (-, C.IV, Nr.19, s.8)

4.3.5. Musahabe, Makale gibi Türler

Kurguya dayanmayan, temel amacı okuyucuları bilgilendirme ve çocukta doğru değer yargıları oluşturmayı amaçlayan yazılar *Çocuklara Rehber* dergisindeki yazıların ağırlıklı kısmını oluşturur. Bu yazılar kesin olarak bir türün sınırları içinde değerlendirilemese de ağırlıkla musahabe-makale-fıkra ağırlıklıdır. Bu yazıların bir bölümü dergi sayfalarında “Şuûn-ı Mekâtib”, “Mütenevvîa”, “Şettâ”, “Niçin? Çünkü:” ve “Küçük Mâlûmât” gibi başlıklar altında yayınlanmıştır. “Ahlâk” üst başlığını taşıyan yazılar ise ağırlıkla ahlaki değerleri işler. Bu yazılar önemli oranda tarih, coğrafya, fen, sağlık, eğitim, güncel konular gibi geniş bir içeriğe sahiptir.

“Şuûn-ı Mekâtib” başlığı derginin ilk 165 sayısında toplamda 110 sayıda karşımıza çıkar. Bu niteliğiyle dergi sayfalarının sürekliliği en yüksek başlıklarından biri olarak değerlendirilebilir. Bu özellik incelediğimiz yeni sayılarda da kendini gösterir. Üç sayıda da aynı başlıkta yazıları görmek mümkündür. Yazıların ikisinde H. C. (C.IV, Nr.14, s. 5-7) ve Ali Kemal (C.IV, Nr.19, s. 7) imzaları görülürken bir yazı (C.IV, Nr.15, s. 6-8) imzasızdır. Derginin eğitim dünyasına olan ilgisi en çok bu bölümde hissedilir. Özellikle Selanik ve çevre yerleşim birimlerindeki eğitim kurumları öğrenci, öğretmen, eğitim niteliği, yapılan törenler gibi çeşitli başlıklarla değerlendirilir.

Kelime anlamı olarak “türlü, çeşitli” gibi anlamlara gelen “mütenevvîa” kelimesi bir üst başlık olarak farklı konular hakkında verilen ilginç bilgileri barındırır. Derginin ilk 165 sayısında 94 sayıda kendine yer bulan bu başlık çoğunlukla imzasız olarak yayınlanmıştır. İncelediğimiz üç sayının ikisinde “Mevâdd-ı Mütenevvîa” (C.IV, Nr.14) ve “Mütenevvîa-Küçük Mâlûmât” (C.IV, Nr.19) başlıklarıyla bu içeriğin sürdürüldüğü görülür.

Derginin ikinci yıl sayılarından itibaren görülmeye başlanan “Ahlak” üst başlıklı yazılar ilk 165 sayılık yayın periyodunda 32 sayıda görülür. Büyük oranda imzasız olarak yayınlanan bu yazılarda verilmek istenen dersler ve ahlaki öğütler hikâyeleştirilerek anlatılır. Derginin tespit edilen son sayısında “Ahlak” üst başlığı ile birlikte (C.IV, Nr.19) “Kibir” alt başlığı kullanılmıştır. Kibrin insan ahlakını bozan niteliği bir hikâye ile anlatılmıştır.

Çocuklara Rehber sayfalarında ikinci yıl sayılarından itibaren görülmeye başlanan “Musâhabe” üst başlıklı yazılar 55 sayıda karşımıza çıkar. Bu üst başlık iki sayıda “Musâhabe-i Fenniye” başlıklıdır. İncelediğimiz yeni üç sayıda “Musâhabe-i Fenniye” başlıklı bir yazı (C.IV, Nr.19) bulunmaktadır. Hazırlayan kişi olarak “Ahmed Fâik” ismi görülmektedir. Yazı manyetizm ve hipnoz hakkındadır.

Herhangi bir üst başlık altında yayınlanmamış, bağımsız olarak niteleyebileceğimiz yazıları da bu yeni sayılarda görmek mümkündür. Bilgi verme ve tavsiyelerin bulunduğu bu yazılarda Fransız bilim adamı Lavözye-Lavoisier (C.IV, Nr.14-15), tatil zamanlarının boş işlerle geçirilmemesi (C.IV, Nr.14, s. 7-8), gelenekler (C.IV, Nr.15, s. 3-4) gibi konular işlenmiştir.

4.3.6. Özlü Sözler

Çocuklara Rehber'in, daha önce incelenen 165 sayısında çocuklarda güzel ahlakı yerleştirmek için hazırlanan ve farklı isim / kaynaklardan alınan cümleleri içeren yazılar da bulunmaktadır. “Güzel Sözler”, “Akvâl-i Hikemiyye”, “Cümel-i Hikemiyye” başlıkları altında yayınlanan bu yazılar 70 sayıda karşımıza çıkar. Tespit edilen yeni sayıların birinde “Es’ad” izasıyla başlık “Kelâmü’l-Kibâr Kibârü’l-Kelâm” şeklinde farklı olsa da benzer içerikte bir yazıya yer verilir (C.IV, Nr.15). Yazıdaki cümleler madde numaraları ile verilmiştir. Madde numaralarının 33’ten başladığı düşünülürse tespit edilemeyen sayılarda yazının başlangıç bölümü / bölümlerinin bulunduğu düşünülebilir.

Özlü sözler niteliğindeki yazıda nasihat dinleme, ebeveyn ve öğretmene saygı, şükretme gibi konulardan bahsedilmiştir.

4.4. *Çocuklara Rehber* Dergisinde Ele Alınan Konular

Çocuklara Rehber dergisinde bulunan yazıların genel niteliğinin bilgilendirme, çocuklara ahlaki değerler kazandırma ve eğlendirme üzerine olduğunu söylemek mümkündür.

4.4.1. Bilgi Verme

Temel amacın bilgi vermek olduğu yazılar, günlük hayatı ilgilendiren pratik bilgilerden okuldaki ders konularına, genel kültürden "eğitim, çocuk sağlığı, coğrafya, bitkiler ve hayvanların dünyası, eşyalar, değişik araçlar, çocuk sağlığı, ekonomi, günlük hayat için pratik öneriler, güncel haber vb.” (Balcı, 2008: 82) geniş bir çerçeveye sahiptir.

Dergide, dönemin eğitim anlayışı ve eğitim dünyasıyla doğrudan ilgili yazılar, “Şuûn-ı Mekâtib” başlığı altına yayınlanmıştır. İncelenen sayılarda da önceki sayılarda olduğu gibi Avurthisar Mekteb-i İbtidaisi ve Numune-i Gayret Mektebi, Selanik Mekteb-i Terakki, Gümülcine Mekteb-i Kebîr-i İbtidâi ve Koçana Mekteb-i İbtidâisi’ndeki törenlerden ve öğrencilerden bahisle başarıları övülmüştür. Bu okullardaki “tevzi’-i mükâfât” törenlerine katılan şehrin ileri gelenleri, törenlerin içerikleri, öğrencilerin başarıları, mezun ve başarılı öğrencilerin isimleri gibi ayrıntılara yer verilmiş, okulların eğitim başarıları övülmüştür.

Çocuklara Rehber dergisindeki özellikle okuldaki ders konularını ilgilendiren seri yazılara sıklıkla yer verilmiştir. Bu üç sayıda da gerek “mütenevvia” üst başlıklı yazılarda

(C.IV, Nr.14, 19) gerekse “Eski ve Garip Âdetler” (C.IV, Nr.15, s. 3-4), “Musâhabe-i Fenniyye” (C.IV, Nr.19, s. 2-4) ve “Lavözye-Lavoisier” (C.IV, Nr.14, s. 2-3, C.IV, Nr.15, s. 2-3) gibi yazılarda hayvanların ilginç özellikleri, Avrupa ülkelerine ve şehirlerine ait istatistiki ve insan özellikleri bilgileri, toplumların eski ve garip gelenekleri, manyetizma, Fransız bilim adamı Lavoisier’in hayat öyküsü ve keşiflerinden bahsedilmiştir. Buradaki bilgilerden öncelikli amacın öğretim ve eğitime olduğunu anlamak mümkündür:

“Tarihin isimlerini hürmetle yâd eylediği meşâhir-i eslâfın, insaniyetin hakiki hâdimleri olan ashâb-ı iktidârın vukuât-ı hayatiyetelerine kesb-i ittıla’ etmek onların dehâ-yı fitriyeleri hakkında ahlâki olsun fennî olsun bir ders vereceğinden herhalde şâyân-ı istifadedir.” (C.IV, Nr.14, s. 2)

4.4.2. Değer Kazandırma

Eğitme amacını sürekli vurgulayan *Çocuklara Rehber*, yayın içeriğiyle de bu amacını belirgin bir şekilde gerçekleştirir. Dergi sayfalarında yayınlanan hemen her metin özellikle doğru, toplum tarafından kabul gören dinî ve ahlaki değerleri benimsetme amacıyla yönlendirme ve telkinlere sıklıkla yer verir.

“Ahlak”, “Cümel-i Hikemiyye”, “Akvâl-i Hikemiyye” gibi dergi sayfalarında süreklilik arz eden sütunların örneklerini tespit edilen üç sayıda da görmek mümkündür. “Ahlak” başlıklı yazı verilmeye çalışılan mesajın doğrudan metnin girişinde söylenmesiyle başlar:

“Kibir insanı câh-ı mezellele ilka ile saffet-i insaniyetten külliyyen mahrum eder.” (C.IV, Nr. 19, s. 1)

Önceki sayılarda “Güzel Sözler”, “Akvâl-i Hikemiyye” ve “Cümel-i Hikemiyye” başlıkları altında yazılan özlü söz örneklerini tespit edilen yeni sayılarda “Kelâmü’l-Kibâr Kibârü’l-Keâm” üst başlıklı bölümde görmek mümkündür. Bu yazıda nasihat dinleme, ebeveyn ve öğretmene saygı, şükretme gibi kavramlara yer verilir:

“Fazl u kemâl sa’y u gayretle hâsıldır.”

“Küçüklükten ta’lim etmeyen büyüklükde takaddüm edemez.” (C.IV, Nr.15, s. 5)

Kazandırılmaya çalışılan değerlerin bir bölümünü eğitime ve eğitimin önemine dair içerik oluşturur. Başta “Şuûn-ı Mekâtib” sütunu olmak üzere öğrencilere eğitim ve öğrenme, ilmin fazileti gibi konularda sıklıkla uyarılara yer verilen dergide benzer içeriği bu sayılarda da görmek mümkündür. “Mekteb ve Tatil” (C.IV, Nr.14) başlıklı yazı tatil zamanlarındaki tembelliğin yerildiği cümleler kadar tatilin gerekliliği fikrini de işler:

Bu bîçarelerden ba'zısı peder ve validelerin teseyyüblerine, gafletlerine kurban olarak tahsil ve terbiyeden mahrum kalmış birtakım sokak çocuklarını, ufacık serserilerin teşvikiyle sokaklarda koşuşmak bağrışmak gibi yakışmaz işlerde bulunuyorlar. Çılgınlıklarıyla âlemi iz'âc ediyorlar.

...

Bu sözümüzle mekteblerin tatil zamanı olmasın, çocuklar beş yaşından yirmi yirmibeş yaşına kadar rahle-i tedrisi terk etmesinler demek istemiyoruz. Tatil herkes için; bahusus ders çalışmak, imtihan vermek, sınıf geçmek gibi tazyikler altında ezilen mekteb talebesi için elzemdir. (C.IV, Nr.14, s. 7)

Dergi sayfalarında özellikle eğitim konularını öğrenci gözüyle çoğunlukla da mizahi bir bakış açısıyla işleyen “Söyleniş” üst başlıklı yazıların bir diğer örneğini de görmek mümkündür. “Söyleniş-Kavaid” (C.IV, Nr.19, s. 4-6) başlıklı yazı bir önceki yıl imlanın zorluğundan şikâyet eden öğrencinin bir yıl sonra yeni karşılaştığı kavaid dersi karşısındaki hislerini içerir:

“Tek tek kelimelerle uğraşırken başımıza birtakım terkebiler, cümleler musallat oldu. Kitaplara, defterlere o kadar daldım ki her ne tarafa başımı çevirsem bir terkîb-i izâfî, bir terkîb-i tavsifi, bir vasf terkibi kendini gösteriyor.” (C.IV, Nr.19, s. 5)

Ancak her hâlükârda öğrencinin tercihi yine de öğrenmeden yanadır: “Geçen sene okuyub yazmaktan vazgeçmeyi tavsiye ederken bugün okumayı, daima okumayı istiyorum ki dünyada {bilmek} en büyük saadettir.” (C.IV, Nr.19, s. 6)

4.4.3. Eğlendirme

Çocuklara Rehber, yayın hayatı boyunca sürdürdüğü eğlenceli bilmece ve sorulara bu sayılarda da yer verir. İncelediğimiz 3 sayıdan ikisinde bu geleneğin devam ettiği görülmektedir. Bilmece sıklıkla bilmece de yazan Sa'dî ve Muharrem Sıtkı'ya aittir. Sadi'nin (C.IV, Nr.19, s. 8) bilmececi manzum olarak hazırlanmıştır.

Sorulan sorulardan hareketle cevabın harflerine dolayısıyla kelime bütününe ulaşma yapısı bu örneklerde de vardır:

Ben dört harfli bir şahıs ismiyim:

1 ve 3 üncü harflerim acı ma'nâsını ifade eder.

3 ve 4 üncü harflerim fâl ma'nâsını ifade eder.

3, 2 ve 1 inci harflerim açık ma'nâsını ifade eder.

2 ve 3 üncü harflerim sıcaklık ma'nâsını ifade eder.

Ben neyim? (Muharrem Sıtkı, C. IV, Nr.14, s. 8)

5. Sonuç

Eski harfli Osmanlı çocuk dergileri içinde en uzun ömürlü ikinci dergi olma özelliğini taşıyan *Çocuklara Rehber*, bilgilendirme, değer kazandırma ve eğlendirmeyi öncelikli yayın amacı olarak belirler. Bu makalede incelenen sayılar derginin genel görünüm ve yayın içeriği açısından yapılan değerlendirmeleri değiştirmeyi gerektirmemektedir. Ancak kütüphane kataloglarında ve farklı kaynaklarda toplam 166 sayı olarak ifade edilen yayın periyodunun eldeki bulgulara göre 173 sayı olarak düzeltilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

- (1987). *Eski Harfli Türkçe Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu*. Ankara: Millî Kütüphane Başkanlığı Yayınları.
- AKDAĞ, E. (2012). *Sevimli Mecmua Adlı Çocuk Dergisi: Çeviriyazı, İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ATAKAN, A. (2014). *A Teacher, Agitator and Guide: Talebe Defteri and the Formation of an Ideal Child (1913-1919)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.
- AZİM, M. (2000). *Çocuk Bahçesi Dergilerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BALCI, A. (2002). *Çocuklara Rehber Dergisi'nin Çocuk Eğitime Katkısı Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BALCI, A. (2008). *Çocuklara Rehber Dergisi (1897-1900)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- BALCI, A. (2014). "Çocuklara Kıraat Dergisi." *Bilgi*, 68, 25-42.
- BARUTCU, T. (2010). *Çocuklara Kıraat (1881) ve Sevimli Mecmua (1925) Dergilerindeki Çeviri Metinler ve Dış Dünya Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BAYAT, N. (2002). *Eski Harfli Çocuk Dergilerinin (Çocuk Bahçesi, Çocuk Dünyası) Çocuk Eğitimindeki İşlevleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BAYRAM, Y. (2005). "Türk Edebiyatının İlk Çocuk Dergisi: Mümeyyiz (1869-1870)". *Hece-Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 9(104-105), 484-500.
- ÇALLI, K. (2015). *Çocuk Duygusu Dergisinin Eğitim Bilimleri Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- DEVİRİM, F. (2005). *Çocuk Duygusu Dergisi'nin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DUMAN, H. (2000). *Başlangıcından Hatf Devrimine Kadar Osmanlı-Türk Süreli yayınlar ve Gazeteler Bibliyografyası ve Toplu Kataloğu, 1828-1928*. 1. Cilt. Ankara: Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı.

- DURMUŞ, A. (2007). *1897-1910 Yılları Arasında Çıkan Eski Harfli Çocuk Dergilerinin Çeviri Metinleri Üzerine*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ERDOĞAN, A. (2009). *Çocuklara Arkadaş Dergisi (Metin-İnceleme)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- EKER, Z. (2015). *Talebe Defteri Dergisinin Eğitim Bilimleri Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- EMİROĞLU, Ö. (1992). *Tanzimat'tan 1928'e Kadar Yayımlanan Çocuk Gazete ve Dergileri Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ERCAN, A. N. (2014). *Etfal Gazetesinin Metin ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- GURBETOĞLU, A. (2007). *II. Meşrutiyet Döneminde Yayımlanan Çocuk Dergilerinin Eğitim Açısından İncelenmesi (1908-1918)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- KARDAŞ, D. (2015). "Çocuk Eğitimi Açısından 'Çocuklara Talim' Dergisi". *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 7(3), 267-282.
- KAYA, M. (2007). *Yeni Yol Dergisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KOYUNCU, Z. (2014). *Musavver Çocuk Postası Adlı Çocuk Dergisi (Çeviriyazı-İnceleme)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KÜÇÜK, H. (2008). *Talebe Defteri Çocuk Dergisi (İndeks, Seçme Metinler, Değerlendirme ve Sözlük)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- OĞUZKAN, A. F. (1987). "Dünya Çocuk Edebiyatının Ana Çizgileri", *Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987*. Haz. Mustafa Ruhi ŞİRİN, İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- OKAY, C. (1998). *Osmanlı Çocuk Hayatında Yenileşmeler 1850-1900*. İstanbul: Kırkambar Yayınları.
- OKAY, C. (1999). *Eski Harfli Çocuk Dergileri*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- ÖĞÜT, N. (2006). *Eski Harfli Çocuk Dergilerinden Yeni Yol Dergisinin Çocuk Eğitimindeki İşlevi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ÖRİK, N. S. (1950). *Nahit Sırrı Örik'in İstanbul Kütüphanelerinde Taradığı Eski Dergi, Gazete ve Salnâmeler*. Ankara
- ÖVER, S. (2013). *Çocuk Dostu İsimli Eski harfli Çocuk Dergisinin Yeni Alfabe Aktarılması ve İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZDEMİR, B. (2008). *Çocuk Dünyası Dergisinde Yer Alan Çeviri Metinlerin İndeksi ve Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- ÖZTÜRK, S. (2012). "Hakkı Tarık Us". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.42. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- PARLAK, T. (Tarihsiz). *Yeni Asır'ın Selânik Yılları*. Yeni Asır Yayınları.
- PATTON, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. 3. Baskıdan Çeviri. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- ŞENDİL, K. (2008). *Talebe Defteri (1913-1919) 1-67. Sayılar, İnceleme, Tahlilî Fihrist, Seçilmiş Yazılar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ŞİMŞEK, H. (2002). *Tanzimat ve Mutlakîyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TAŞDEMİR, A. D. (2007). *"Mektebli" Çocuk Dergisi (İndeks-Seçme Metin ve Değerlendirme)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ULUS, G. (2014). *II. Meşrutîyet Döneminde Bir Çocuk ve Gençlik Dergisi: Talebe Defteri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YAMAN, S. (2004). *Eski Harfli Dergilerden "Çocuklara Mahsus Gazete", Tahlilî Fihrist-İnceleme-Metin*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YANAR, H. (2001). *Bizim Mecmua Dergilerinin İncelenmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YAŞAR, Ş. (2001). *İlk Çocuk Dergilerinden Mümeyyiz*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YILDIRIM, İ. O. (2013). *Eski Harfli Çocuk Dergilerinden Resimli Dünya Dergisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YÜKSEL, N. (1988/89). "Çocuk Dergiciliği Üzerine". *İslâmi Kültür, Sanat ve Edebiyat*, Kasım/Aralık/Ocak 1988/89.

<http://www.tufts.ac.jp/common/fs/asw/tur/htu/> (Erişim Tarihi: 05.01.2017)

DİZİN

C.IV, Nr.14, 6 Temmuz 1316/ 19 Temmuz 1900

*, "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Esb-i Vahşî ile Esb-i Ehlî", s.1-2

*, "Lavözye – Lavoisier", s.2-3

İbnü'l-Âsım Re'fet, "Genç Tâcir", s.3-4

*, "Mevâdd-ı Mütenevvîa", s.4-5

H. C., "Şuûn-ı Mekâtib", s.5-7

*, "Mektep ve Tatil", s.7-8

H. Şehâbî, "Letâif", s.8

Muharrem Sıtkı, "Bilmece", s.8

*, "12 nci Nüşamızıdaki Bilmece Halledenler: - Mâ-ba'd-", s.8

*, "12 nci Nüşamızıdaki Bilmece Cevabı – Halledenler", s.8

C.IV, Nr.15, 12 Temmuz 1316/ 25 Temmuz 1900

*, "Mündericât", s.1

Sa'dî, "Kızcağız ile Ördekler", s.1

*, "Lavözye – Lavoisier {Mâ-ba'd Nüsha:14}", s.2-3

*, "Eski ve Garip Âdetler", s.3-4

İbnü'l-Âsım Re'fet, "Genç Tâcir [Mâ-ba'd Nüsha:14]", s.4-5

Es'ad, "Kelâmü'l-Kibâr Kibârü'l-Kelâm", s.5-6

*, "Şuûn-ı Mekâtib", s.6-8

*, "Letâif", s.8

*, "Muhâberât-ı Aleniyye", s.8

C.IV, Nr.19, 10 Ağustos 1316/ 23 Ağustos 1900

*, "-", s.1

*, "Mündericât", s.1

*, "Ahlâk – Kibir", s.1-2

Ahmed Fâik, "Musâhabe-i Fenniye - Manyatizma", s.2-4

*, "Söyleniş - Kavâid", s.4-6

İbnü'l-Âsım Re'fet, "Genç Tâcir", s.6-7

Ali Kemal, "Şuûn-ı Mekâtib", s.7

*, "Mütenevvia – Küçük Ma'lumât", s.7-8

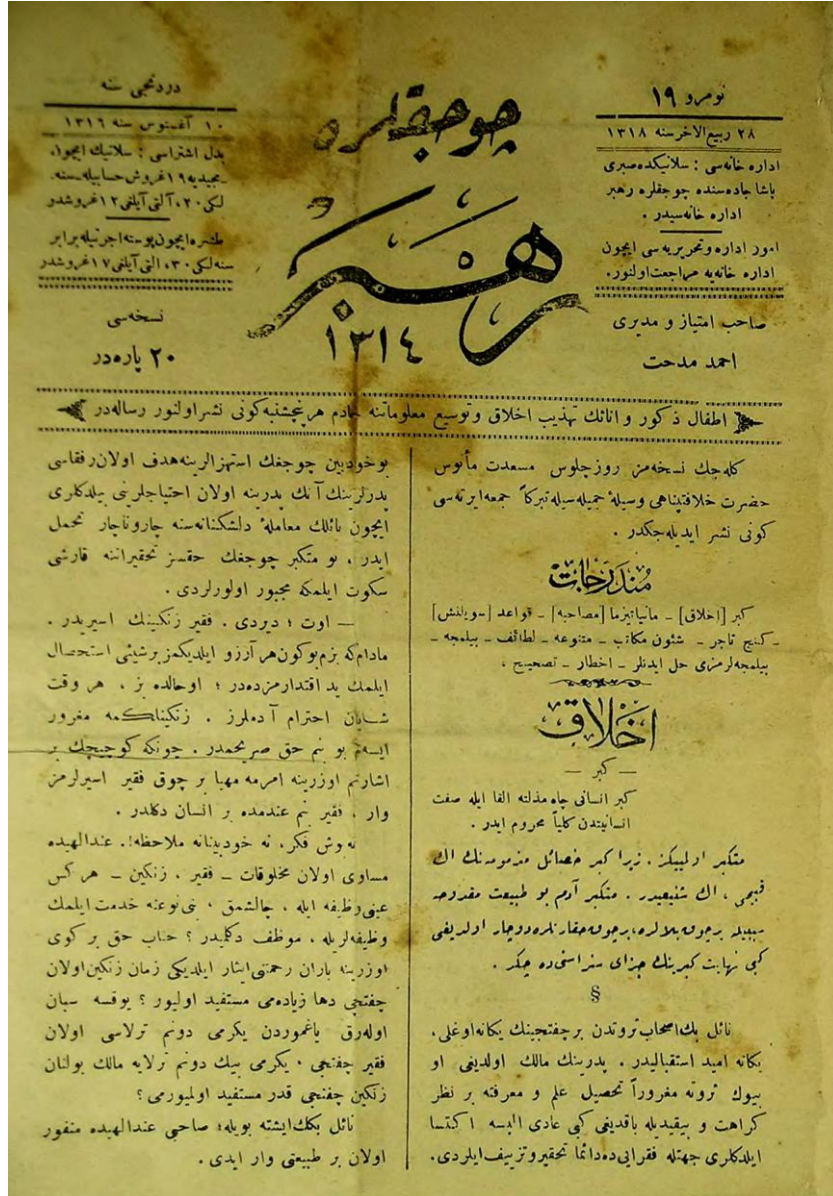
*, "Letâif", s.8

Sa'dî, "Bilmece", s.8

*, "18 inci Nüşamızıdaki Bilmece Cevabı – Halledenler", s.8

*, “Der-saâdet Kâri”lerimize”, s.8

*, “Tashîh”, s.8

Çocuklara Rehber, C.IV, Nr.19, 10 Ağustos 1316/23 Ağustos 1900 (173. sayı)